

LİSANSÜSTÜ ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK SORUNLARI (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği)

İsmail GÜVEN*
Binali TUNÇ**

Özet

Lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunlarının belirlenmesi, yüksek nitelikli insan gücünün ve akademik işgörenlerin niteliğinin yükseltilmesinde önemlidir. Bu araştırma ile Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yüksek lisans ve doktora öğrencileri en az sorunu "akademik yeterlikler" ile ilgili konularda yaşamaktadırlar. Buna karşın, en fazla sorunu "bireysel olanaklar ve fakülte olanakları" konularında yaşamaktadırlar. Danışmanlık hizmetleri konusunda doktora öğrencileri, yüksek lisans öğrencilerine oranla daha az soruyla karşılaşmaktadırlar. Tüm lisansüstü öğretim öğrencileri "fakülte'deki internet ve bilgisayar olanaklarının yetersizliğini" en önemli sorun olarak görmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Öğrenci sorunları, lisansüstü öğretim

Giriş

Günümüzde, üniversitenin yüksek nitelikli insan gücü yetiştirme işlevi geçmişe göre kısmen farklılaşmıştır. Daha önceleri lisans düzeyiyle yetiştirilen yüksek nitelikli insan gücü artık yüksek lisans ve doktora düzeyleriyle yetiştirilmeye başlanmıştır. Bunun nedeni hızla artan bilgi birikiminin kısa bir öğretim düzeyiyle kavranamamasıdır. Diğer yandan yaşamboyu öğretimin gereği olarak, örgün eğitim süresi de giderek uzamaktadır. Önceleri, lisans öğretimine toplumun küçük bir bölümü istemde bulunurken, günümüzde lisans mezunu olmak bir ayrıcalık sayılmamaktadır. Ancak yüksek lisans ve özellikle doktora eğitimi, eğitimsel açıdan bireye bir ayrıcalık sağlamaktadır.

Lisansüstü öğretim öğrencilerine sunulan teknolojik olanaklar, danışmanlık hizmetleri, öğretim elemanlarının akademik yeterliği ve öğrenci grubunun çeşitli bakımlardan özellikleri, eğitim hizmetinin başarısını önemli düzeyde etkilemektedir. Gerek lisansüstü öğretimin işlevleri gerek gerçekleştirme süreci bakımından, bu düzeydeki öğretim hizmetinin içerik ve olanaklar bakımından lisans öğretiminden farklı olarak gerçekleştirilmesi beklenir.

* Doç. Dr.; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

** Araş. Gör.; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

Problem

Üniversite tarihi boyunca, toplumda, üniversiteye farklı işlevler yüklenmiştir. Tüm dönemlerde üniversitenin işlevleri genel olarak “öğretim yapmak, araştırma yapmak ve yüksek nitelikli insangücünü yetiştirmek” biçiminde sınıflandırılabilir. Üniversiteler, bu işlevlerini yerine getirmek üzere farklı düzeylerde çeşitli programlar düzenler. Bunlardan birisi de lisansüstü öğretim programlarıdır.

Araştırma yapmada ve ülke kalkınmasında gerekli olan yüksek nitelikli insangücünü yetiştirmede, lisansüstü öğretimin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu nedenle lisansüstü öğretim istemi son yıllarda büyük oranda artmıştır (Karakütük, 2002, 5).

Tüm öğretim düzeylerinde olduğu gibi lisansüstü öğretim sürecinde de çeşitli olumsuzluklar ve yetersizlikler yaşanmaktadır. Üniversitenin işlevlerini gerçekleştirilmesi, öğretim sürecinin sürekli gözden geçirilmesi, aksayan yönlerinin belirlenmesi ve sorunların çözülmesine bağlıdır. Lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunlarının belirlenmesi, lisansüstü öğretime devam eden öğrencilerin devam ettikleri programdan beklentilerinin karşılanmasına kaynaklık edebilir. Öğrenci sorunlarının belirlenmesi ve çözülmesi sürecinde bilimsel araştırma bulgularından yararlanılması, öğretim hizmetinin niteliğinin yükselmesine ve dolayısıyla bu öğretim düzeyini tamamlayacak olan bireylerin niteliğinin yükseltilmesini sağlayacaktır.

Bu çalışmada lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Sorun alanlarının çok çeşitli olmasına karşın, bu çalışmada, lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunları, eğitim-öğretim sürecinin çıktılarının niteliğini doğrudan etkileyen 4 temel boyuta göre kümelendirilmiştir. Bunlar; “Bireysel Olanaklar (Öğrenci Olanakları), Fakülte Olanakları, Danışmanlık Hizmetleri ve Akademik Yeterlikler”.

Bireysel Olanaklar

Yükseköğrenim görme, bireye daha geniş bir iş alanı içinden seçim yapabilme; daha yüksek ücret elde etme, ileri eğitim düzeylerine devam edebilme; işbaşında eğitimden kısa sürede daha fazla şey öğrenme; yeteneklerini diploma aracılığıyla kanıtlama vb bakımlardan yararlar sağladığı yaygın olarak kabul edilmektedir (Tural, 1995, 70). Bu ve benzeri bireysel getirilerini öne sürerek, yükseköğretimin ve özellikle lisansüstü öğretimin büyük ölçüde kullanıcı tarafından finanse edilmesi anlayışının yaygınlaşması, bireylerin öğretime devamlarında, bireysel olanaklarının önemini gündeme getirmektedir.

Eğitimi sürdürme kararını almada, öncelikle mezuniyet sonrası istihdam olanakları ve ücrete ilişkin beklentiler önemli olmaktadır (Tural, 1995, 70). Adem'e (1993, 139-145). göre yükseköğretimin bireye doğrudan maliyeti, bireyin yükseköğretime devam kararını etkilemektedir. Yükseköğrenim gören öğrenciler, öğrenim harcı ödeme, ders ve okuma kitapları, kırtasiye ve ders araç-gereçleri satın alma gibi öğrenim maliyetlerine katlanırlar. Kendi başlarına yaşayan bireyler bu harcamalara ek olarak barınma, beslenme, ulaşım ve giyim gibi maliyetlere katlanırlar. Ayrıca son yıllarda bu maliyetlere, fotokopi, bilgisayar ve internet harcamaları da eklenmiştir. Varış (1972, 69), lisansüstü öğretimde öğrencilerin programa devamı süresince karşılaştıkları en önemli sorunu parasal yetersizlikler olduğunu belirtmektedir.

Fakülte Olanakları

Maddi olanaklar, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesinde birinci derecede önemlidir. Örgütsel amaçlar ile kaynakların dengeli olması, amaçların gerçekleştirilme düzeyini artırır. Fakültede yeterli derslik (laboratuvar dahil) sayısının bulunması, bunların ısı, ışık bakımından uygunluk durumu, teknolojik araç gereçler öğretim etkinliklerinin niteliğini etkiler.

Özellikle bilgisayar ve internet olanakları lisansüstü öğretim öğrencilerinin çalışmalarının niteliğini yükseltmektedir. Öğrencilerin, araştırma etkinliklerinde yerli ve yabancı alanyazına ulaşmaları kütüphanelerden çok internet aracılığıyla olmaktadır. Lisansüstü öğretim öğrencilerinin çoğunluğu bir işte çalıştığından, işten arta kalan zamanlarının büyük bölümünü geçirdikleri fakültede bu olanaklara sahip olmaları, onların akademik çalışmalarını önemli ölçüde kolaylaştıracaktır.

Danışmanlık Hizmetleri

Günümüzde, bireyin başkalarından yardım almadan yaşamını sürdürebilmesi olanaksızlaşmıştır. Lisansüstü öğretimde öğrenciye yardım eden, çalışmalarını yönlendiren kişi, danışmandır.

Lisansüstü öğretimde danışman; alanda yeterli, araştırma yöntem ve tekniklerini bilen, yerli ve yabancı alanyazına hakim ve yakından izleyen kişidir. Öğrencinin akademik başarısında danışmanın önemli bir yeri vardır. Danışman, alanla ilgili daha önce yapılan çalışmalarla bağlantıdır. Ayrıca, öğrencinin akademik çalışmalarını zamanında bitirmesinde hem yönlendirici hem de kontrol edicidir; araştırmacının diğer örgütler ve gruplarla bağlantı kurmasında etkin bir role sahiptir (Büyüköztürk ve Köklü, 1999).

Tosun (1997) lisansüstü öğretimde öğrencinin yaptığı tez ve araştırmaların başarısının, öğrencinin çalışkanlığı kadar danışmanın da iyi bir yönlendirici (mentor) olmasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda danışmanın; deneyimlerini öğrencisiyle paylaşması, öğrencisini güdüleyerek desteklemesi, öğrencisinin edimini denetlemesi, öğrencisini yetiştirmesi, akademik kişiliğiyle bir model ve öğrencisinin her zaman başvurabileceği bir kaynak olması gerektiğini belirtmiştir.

Akademik Yeterlikler

Lisansüstü öğretim, öğrencinin kendi çabalarıyla, öğrenmeye geniş ölçüde katkıda bulunmasının, bizzat inceleme yapmasının gerektiği bir öğretim düzeyidir. Lisansüstü öğretimde, gerek araştırma gerekse akademik çalışmalarda, öğretim üyesi, öğretimi düzenleyen, yönlendiren kişi olup, öğrenmede asıl görev öğrencinindir (Varış, 1972, 63). Ancak öğrencinin öğrenme sürecine etkin olarak katılabilmesi için kimi akademik yeterliklere ve akademik geçmişe sahip olması gerekmektedir. Geniş bir alan bilgisine, teknolojik araçları etkili kullanabilme becerisine, araştırma sürecini planlayıp gerçekleştirme yeterliğine sahip olmalıdır. Ayrıca geçmiş öğretim yaşantıları, bilgi, beceri ve düşünsel yeterlikleri öğrenci başarısının önemli belirleyicileridir. Özellikle bilgiye ulaşma sürecinin nasıl işlediğini anlamak ve gerçekleştirmek, hızlı bilgi değişiminin izlenebilmesi açısından önemlidir. Günümüzde kimi konularda yeterli Türkçe kaynağa ve yayına ulaşmak güç olabilmektedir. Bu nedenle öğrencinin iyi bir yabancı dil bilgisine sahip olması, ilgi duyduğu alanla ilgili gelişmeleri yakından izleyebilmesi ve kendini güncelleyebilmesi açısından önemlidir.

Varış (1972, 72) özellikle doktora düzeyinde öğrenim gören bireylerin, “bilim insanı, öğretim üyeliği ve araştırmacılık” gibi üç temel niteliğe sahip olmasının yanında, bilimsel gelişmeleri ve alandaki araştırmaları izlemesi ve belirli konularda araştırma yapması gerektiğini belirtmiştir.

Toplumun gereksinim duyduğu yüksek nitelikli insangücünü yetiştiren lisansüstü öğretim programlarının, çağın gerektirdiği teknolojinin içerildiği bir anlayışla yeniden yapılandırılması önemli bir konudur. Lisansüstü öğretim düzeyindeki öğrenci grubu klasik öğrenci profilinden farklıdır. Bu bakımdan bunlara sunulacak eğitim hizmetinin içeriği de klasik eğitim hizmetinin sunumundan farklılaşmalıdır. Eğitim programlarının düzenlenmesine, öğrenci grubunun özelliklerinin ve gereksinimlerinin ortaya konulmasıyla başlanabilir. Bu öğrenci grubunun hangi yönlerden diğerlerinden farklılaştığı, gereksinimleri ve öğrenim yaşamları konusunda yapılacak kapsamlı araştırmalarla ortaya konulabilir. Bu çalışmada lisansüstü öğretim öğrencilerinin, öğrenim sürecinde yaşadığı sorunların belirlenmesine çalışılmıştır. Lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunlarının yüksek lisans-doktora ve doktora ders-tez dönemlerine göre farklılaşabileceği düşünüldüğünden, araştırma bulguları bu düzeylere göre karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne bağlı lisansüstü öğretim öğrencilerinin, öğrenim sürecinde yaşadığı sorunları belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1-Lisansüstü öğretim öğrencilerinin,

- a. Bireysel olanaklar (Öğrenci Olanakları),
- b. Fakülte olanakları,
- c. Danışmanlık hizmetleri,
- d. Akademik yeterlikler konusunda karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

2-Lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunları yüksek lisans ve doktora düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

3-Lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunları doktora ders ve doktora tez düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi ve verilerin analizi konuları yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, varolan durumun belirlenmesine yönelik tarama türü bir çalışmadır. Burada araştırmacının, sonucu etkileyebilecek herhangi bir müdahalesi söz konusu değildir. Tarama modelleri geçmişte ve halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1994, 77).

Evren ve Örneklem

2003-2004 öğretim yılında, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne kayıtlı 847 lisansüstü öğretim öğrencisi bulunmaktadır. Bunların 646’sı (% 76) yüksek

◆ İsmail Güven / Binali Tunç

lisans ve 201'i (% 24) doktora öğrencisidir. Enstitü devam kayıtlarına göre öğrencilerin önemli bir bölümü programlara aktif olarak devam etmemektedir. Bu bakımdan araştırma verileri, öğrenime aktif olarak devam eden öğrencilerden oluşan bir çalışma grubundan elde edilmiştir. Öğrencilerin buldukları öğrenim düzeyine göre dağılımı Çizelge 1'de yer almaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacıların geliştirdiği "Lisansüstü Öğretim Öğrencilerinin Sorunları" isimli ölçme aracı ile toplanmıştır. Veri toplama aracındaki sorun alanları, ilgili alanyazın taraması ve lisansüstü öğretim öğrencileri ile yapılan doğrudan görüşmeler doğrultusunda belirlenmiştir. Geliştirilen ölçme aracı taslağı bir ölçme değerlendirme uzmanı, bir istatistik uzmanı ve eğitim bilimlerinin farklı branşlarında uzman beş öğretim elemanının görüşüne sunulduktan sonra, son biçimi verilmiştir.

Ölçme aracının maddeleri; "Bireysel Olanaklar (11 madde), Fakülte Olanakları (9 madde), Akademik Yeterlikler (9 madde) ve Danışmanlık Hizmetleri (7 madde)" olmak üzere dört alt boyuta ayrılmıştır. Ölçme aracının maddeleri 5'li Likert tipi sorulardır. Bu derecelemede; Tamamen katılıyorum (5); Kısmen katılıyorum (4); Kararsızım (3); Kısmen katılmıyorum (2) ve Hiç katılmıyorum (1), seçenekleri ile kodlanmıştır. Güven düzeyi için .05 temel alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, ölçme aracıyla yer alan tüm maddeler analize dahil edilmiştir. Bunların yorumlanması madde madde yapılarak her bir madde kendi içinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın birinci alt amacı öğrencilerin sorun alanlarını belirlemektir. Bu amaçla, elde edilen bulgulardan, önem sırası ve madde ortalama puanlarından hareketle öğrenci sorunlarının hangi konularda olduğu belirlenmiştir. Tüm maddeler olumlu olarak ifade edildiklerinden, önem sırası puanlarına göre ortalaması en yüksek olan maddeler (kısmen katılıyorum -4, tamamen katılıyorum -5) en **az önemli** (en az yaşanan) sorunlar; ortalaması en düşük olan maddeler (bu araştırmada en düşük; kısmen katılmıyorum -2) en **önemli** (en fazla yaşanan) sorunlar olarak kabul edilmişlerdir. Araştırmanın ikinci alt amacına uygun olarak, lisansüstü öğretim öğrencilerinin sorunlarının yüksek lisans ve doktora düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ile belirlenmiştir. Araştırmanın üçüncü alt amacına uygun olarak, doktora öğrencilerinin sorunlarının ders ve tez dönemlerine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Doktora öğrencilerinin ders ve tez dönemlerine göre ayrıldığında sayıları 30'dan az olduğundan, bu iki grup arasındaki farka bakmak üzere, otuzdan küçük örneklem grupları için geçerli Mann-Whitney U-testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2002, 149).

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına ilişkin olarak elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Katılımcıların öğrenim durumlarına göre dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Öğrencilerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Dönemi	f	%
Yüksek lisans ders	40	43,0
Yüksek lisans tez	6	6,5
Doktora ders	25	26,9
Doktora tez	22	23,6
Toplam	93	100,0

Çizelge 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 49,5'i (46) yüksek lisans, % 50,5'i (47) doktora düzeyindedir. Doktora öğrencilerinin % 26,9'u (25) ders döneminde, % 23,6'sı (22) tez döneminde bulunmaktadır.

Madde Aritmetik Ortalamaları, Önem Sırası ve Standart Sapma Puanlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların, madde aritmetik ortalamaları, önem sırası ve standart sapma sonuçları Çizelge 2'de yer almaktadır.

Çizelge 2. Madde Aritmetik Ortalaması, Önem Sırası ve Standart Sapma Sonuçları

Maddeler	N	\bar{X}	Önem Sırası	sd
Bireysel Olanaklar				
Türkçe yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	93	3,65	16	1,16
İnternette faydalanma	93	4,31	3	,87
Çevrede danışılacak insanların olması	93	3,83	12	,90
Lisansüstü öğretimin öğrenciyi maddi yük getirdiğini düşünme	93	3,75	14	1,05
Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	93	3,84	11	1,12
Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	93	3,56	17	1,18
Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	93	3,40	21	1,16
Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	93	3,34	22	1,17
Araştırma için yeterli zaman bulabilme	93	3,08	28	1,17
Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	93	2,84	30	1,10
Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vs) izleyebilme	93	3,22	26	1,10
Fakülte Olanakları				
Fakültede, örnek olacak bilimsel çalışmaların bulunması	93	3,52	19	1,10
Öğretim üyelerinin bilimsel anlayış ve akademik yönden yeterliği	93	4,08	6	,92
Lisansüstü öğretim öğrencilerine verilen parasal desteğin yeterliği	93	4,11	5	1,02
Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	93	2,74	31	1,32
Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	93	3,16	27	1,10
Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	93	2,71	32	1,52
Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	93	2,74	31	1,42
Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı bir ruhun varlığı	93	3,40	21	1,09
Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	93	3,23	25	1,28

◆ İsmail Güven / Binali Tunç

Danışmanlık Hizmetleri				
Danışmanla ilişkileri olumlu ve yapıcı bulma	93	3,92	8	1,03
Danışmanla yapılan görüşmelerin öğrencinin düşüncelerini geliştirmesi	93	3,84	11	,92
Danışmanın alanındaki bilgi ve becerisinin yeterliği	93	4,26	4	,95
Danışmanla yeterli görüşme olanağı bulma	93	3,60	16	1,19
Danışmanın, çalışmalarla ilgili yapıcı dönütler vermesi	93	3,67	15	1,07
Danışmanın yabancı dilinin yabancı alanyazını izlemeye yeterliği	93	4,04	7	1,02
Danışmanın bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	93	3,84	11	,98
Akademik Yeterlikler				
Öğrencinin bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	93	3,27	23	1,06
Öğrencinin alanla ilgili bilgi ve becerisinin yeterliği	93	3,80	13	,92
İnternette tarama yapmayı ve kaynaklara ulaşmayı bilme	93	4,39	1	,74
Öğretim üyelerinin yeni düşünce, öneri ve anlayışlara karşı olumlu yaklaşımı	93	3,91	9	,92
Öğretim üyelerinin, öğrencilerin düşüncelerini anlayabilmeleri	93	2,90	29	1,09
Öğrencinin tartışmalarda, kendi düşüncelerini savunacak düşünsel yeterliğe sahip olması	93	3,87	10	,73
Öğretim üyelerinin ders işleyiş tarzının yeterliği	93	3,46	20	,93
Kütüphane taraması yapmayı bilme	93	4,26	4	,72
Derslerde işlenen konuları anlayabilme	93	4,37	2	,60

Öğrencilerin yanıtları önem sırasına göre incelendiğinde, akademik yeterlikler boyutunda yer alan “internetten yararlanma ve kaynak taramayı bilme ($\bar{X}= 4,39$), derslerde işlenen konuları anlama ($\bar{X}= 4,37$) ve kütüphane taraması yapmayı bilme ($\bar{X}= 4,26$)” konularında sorun yaşamadıkları görülmektedir. En az sorun olarak görülen bu üç konunun “akademik yeterlikler” boyutunda yer alması, öğrencilerin diğer sorun alanlarına oranla akademik olarak kendilerini yeterli gördükleri, bu konuda fazla sorunla karşılaşmadıkları biçiminde yorumlanabilir (Çizelge 2).

Diğer yandan, öğrencilerin en fazla sorunla karşılaştıkları durumlar daha çok “bireysel olanaklar ve fakülte olanakları” boyutunda toplanmaktadır. Önem sırasına göre değerlendirildiğinde; öğrencilerin “fakülteadaki internet ($\bar{X}= 2,71$) ve bilgisayar olanaklarının ($\bar{X}= 2,74$) yetersiz olmasını” en önemli sorunlar olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bunu “alanla ilgili bilimsel toplantılara katılamama ($\bar{X}= 2,84$), araştırma yapacak yeterli zaman bulamama ($\bar{X}= 3,08$) ve süreli yayınları izleyememe ($\bar{X}= 3,22$)” izlemiştir. Dikkati çeken nokta öncelikli olarak görülen sorun alanlarının bilgisayar, internet, bilimsel toplantı ve yayınları izleme gibi bilgi üretiminde birincil öncelikli konularda olmasıdır. Lisansüstü öğretim öğrencilerinin, eğitim alanındaki bilgi üretimi etkinliklerine katılamaması ve teknolojinin yetersizliği nedeniyle ulusal ve uluslararası gelişmelerden uzak kalması program mezunlarının niteliğini olumsuz etkileyecektir.

Danışmanlık hizmetleri boyutunda yer alan sorun alanları orta önemde görülmektedir. Danışmanlık hizmetleri ile ilgili konuların önemli sorun olarak görülmemesi, danışmanlık hizmetlerinin yeterli olduğu biçiminde değerlendirilebilir.

Tüm sorun alanları içinde, öğrencilerin, hiç katılmıyorum veya kısmen katılmıyorum olarak görüş belirtmemeleri, öğrenci sorunlarının ileri düzeyde olmadığı biçiminde yorumlanabilir.

Bireysel Olanaklar Boyutuna İlişkin T-testi Sonuçları

Bireysel Olanaklar boyutuna ilişkin yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren t-testi sonuçları Çizelge 3'te yer almaktadır.

Çizelge 3: Bireysel Olanaklar Boyutunda Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Görüşlerinin Farklılaşması (t-testi)

Maddeler		N	\bar{X}	S	P	T	sd																																																																																																																				
Türkçe yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	46	3,74	1,08	,442	,773	91																																																																																																																				
	Dr	47	3,55	1,23				İnternette yararlanma	Yl	47	4,37	,71	,531	,632	91	Dr	46	4,26	1,01	Çevrede danışılabilir insanların olması	Yl	46	3,70	,92	,164	1,403	91	Dr	47	3,96	,88	Lisansüstü öğretimin öğrenciye maddi yük getirdiğini düşünme	Yl	47	3,37	1,14	,001*	3,453	91	Dr	46	4,13	,97	Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	Yl	46	3,65	,85	,027*	2,237	91	Dr	47	4,02	,74	Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91	Dr	46	3,57	1,16	Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91
İnternette yararlanma	Yl	47	4,37	,71	,531	,632	91																																																																																																																				
	Dr	46	4,26	1,01				Çevrede danışılabilir insanların olması	Yl	46	3,70	,92	,164	1,403	91	Dr	47	3,96	,88	Lisansüstü öğretimin öğrenciye maddi yük getirdiğini düşünme	Yl	47	3,37	1,14	,001*	3,453	91	Dr	46	4,13	,97	Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	Yl	46	3,65	,85	,027*	2,237	91	Dr	47	4,02	,74	Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91	Dr	46	3,57	1,16	Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14								
Çevrede danışılabilir insanların olması	Yl	46	3,70	,92	,164	1,403	91																																																																																																																				
	Dr	47	3,96	,88				Lisansüstü öğretimin öğrenciye maddi yük getirdiğini düşünme	Yl	47	3,37	1,14	,001*	3,453	91	Dr	46	4,13	,97	Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	Yl	46	3,65	,85	,027*	2,237	91	Dr	47	4,02	,74	Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91	Dr	46	3,57	1,16	Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																				
Lisansüstü öğretimin öğrenciye maddi yük getirdiğini düşünme	Yl	47	3,37	1,14	,001*	3,453	91																																																																																																																				
	Dr	46	4,13	,97				Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	Yl	46	3,65	,85	,027*	2,237	91	Dr	47	4,02	,74	Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91	Dr	46	3,57	1,16	Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																
Alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme	Yl	46	3,65	,85	,027*	2,237	91																																																																																																																				
	Dr	47	4,02	,74				Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91	Dr	46	3,57	1,16	Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																												
Yabancı dilde yayımlanmış kaynaklara ulaşabilme	Yl	47	3,54	1,22	,402	,126	91																																																																																																																				
	Dr	46	3,57	1,16				Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91	Dr	47	3,77	,98	Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																																								
Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Yl	46	3,02	1,22	,009*	3,243	91																																																																																																																				
	Dr	47	3,77	,98				Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91	Dr	46	3,02	1,21	Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																																																				
Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Yl	47	3,67	1,06	,030*	2,774	91																																																																																																																				
	Dr	46	3,02	1,21				Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91	Dr	47	3,09	1,12	Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																																																																
Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Yl	46	3,07	1,24	,540	,081	91																																																																																																																				
	Dr	47	3,09	1,12				Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91	Dr	46	3,02	1,03	Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																																																																												
Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Yl	47	2,65	1,14	,061	1,638	91																																																																																																																				
	Dr	46	3,02	1,03				Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91	Dr	46	3,09	1,14																																																																																																								
Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vb.) izleyebilme	Yl	47	3,35	1,06	,122	1,152	91																																																																																																																				
	Dr	46	3,09	1,14																																																																																																																							

P < 0 .05, Yl: Yüksek lisans, Dr: Doktora

Çizelge 3'e göre bireysel olanaklar boyutunda yer alan "lisansüstü öğretimin öğrenciye büyük bir maddi yük getirdiğine inanma [t= 2,237, P < 0.05]", "alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme [t= 2,237, P < 0.05]", "maddi yetersizlikler nedeniyle kimi araştırmaları yapmaktan kaçınma [t= 3,243, P < 0.05]" ve "lisansüstü öğretimle ilgili harcamaları karşılayabilme [t= 2.274, P < 0.05]" konularında yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşlerinin anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir.

Bu maddelerle ilgili ortalamalar (\bar{X}) incelendiğinde, "lisansüstü öğretimin öğrenciye maddi yük getirdiğini düşünme [\bar{X} = (Yl 3,37) < (Dr 4,13)], maddi yetersizlikler nedeniyle araştırma yapmaktan kaçınma [\bar{X} = (Yl 3,02) < (Dr 3,77)] ve alanla ilgili araştırmaları izleyebilme [\bar{X} = (Yl 3,65) < (Dr 4,02)]" konularını, doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine oranla daha az sorun olarak gördükleri söylenebilir. Diğer yandan "lisansüstü öğretimle ilgili harcamaları karşılayabilmede" yüksek lisans öğrencilerinin doktora öğrencilerine oranla daha az zorlandıkları söylenebilir [\bar{X} = (Yl 3,67) > (Dr 3,02)].

Fakülte Olanakları Boyutuna İlişkin T-testi Sonuçları

Fakülte Olanakları boyutuna ilişkin yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren t-testi sonuçları Çizelge 4'te yer almaktadır.

Çizelge 4: Fakülte Olanakları Boyutunda Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Görüşlerinin Farklılaşması (t-testi)

Maddeler		N	\bar{X}	S	P	T	sd																																																																																												
Fakültede, örnek olacak bilimsel çalışmaların bulunması	YI	47	3,61	1,11	,857	,802	91																																																																																												
	Dr	46	3,43	1,10				Öğretim üyelerini bilimsel anlayış ve akademik yönden yeterli bulma	YI	47	4,13	,83	,263	,568	91	Dr	46	4,02	1,01	Lisansüstü öğretim öğrencilerine verilen parasal desteğin yeterliği	YI	47	3,91	1,13	,129	1,851	91	Dr	46	4,30	,86	Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	YI	47	2,74	1,24	,285	,020	91	Dr	46	2,74	1,41	Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	YI	47	3,26	1,16	,309	,865	91	Dr	46	3,06	1,03	Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91	Dr	46	2,98	1,61	Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91
Öğretim üyelerini bilimsel anlayış ve akademik yönden yeterli bulma	YI	47	4,13	,83	,263	,568	91																																																																																												
	Dr	46	4,02	1,01				Lisansüstü öğretim öğrencilerine verilen parasal desteğin yeterliği	YI	47	3,91	1,13	,129	1,851	91	Dr	46	4,30	,86	Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	YI	47	2,74	1,24	,285	,020	91	Dr	46	2,74	1,41	Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	YI	47	3,26	1,16	,309	,865	91	Dr	46	3,06	1,03	Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91	Dr	46	2,98	1,61	Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27								
Lisansüstü öğretim öğrencilerine verilen parasal desteğin yeterliği	YI	47	3,91	1,13	,129	1,851	91																																																																																												
	Dr	46	4,30	,86				Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	YI	47	2,74	1,24	,285	,020	91	Dr	46	2,74	1,41	Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	YI	47	3,26	1,16	,309	,865	91	Dr	46	3,06	1,03	Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91	Dr	46	2,98	1,61	Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																				
Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	YI	47	2,74	1,24	,285	,020	91																																																																																												
	Dr	46	2,74	1,41				Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	YI	47	3,26	1,16	,309	,865	91	Dr	46	3,06	1,03	Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91	Dr	46	2,98	1,61	Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																																
Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	YI	47	3,26	1,16	,309	,865	91																																																																																												
	Dr	46	3,06	1,03				Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91	Dr	46	2,98	1,61	Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																																												
Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	YI	47	2,43	1,38	,060	1,750	91																																																																																												
	Dr	46	2,98	1,61				Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91	Dr	46	2,81	1,44	Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																																																								
Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	YI	47	2,67	1,42	,988	,455	91																																																																																												
	Dr	46	2,81	1,44				Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91	Dr	46	3,28	1,16	Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																																																																				
Fakültede, ilham verecek bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	YI	47	3,52	1,03	,335	1,081	91																																																																																												
	Dr	46	3,28	1,16				Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91	Dr	46	3,00	1,27																																																																																
Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	YI	47	3,46	1,26	,794	1,741	91																																																																																												
	Dr	46	3,00	1,27																																																																																															

$P < 0.05$, YI: Yüksek lisans, Dr: Doktora

Çizelge 4'e göre fakülte olanakları boyutunda, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin benzer düşünmesi bu boyuttaki sorunları aynı biçimde algıladıklarını gösterir. Bu boyutta tüm öğrencilerin, öğretim üyelerini bilimsel anlayış ve akademik yönden yeterli buldukları (\bar{X} = (YI 4,13) (Dr 4,02)), diğer fakülte olanaklarını ise kısmen yetersiz buldukları veya kararsız kaldıkları görülmektedir. bu sonuç fakültenin öğretim elemanı kadrosunun niteliği bakımından yeterli ancak fiziksel ve teknolojik olanakların ise yetersiz olduğu biçiminde yorumlanabilir. Fakültenin fiziksel olanakları gibi maddi kaynaklarla ilgili özelliklerinin yetersiz olması fakülteye yeterli kaynak aktarımı ile geliştirilebilecektir. Böylelikle nitelikli öğretim elemanı kadrosu ile birleşerek eğitim bilimleri alanında öncü işlev üstlenebilecektir.

Danışmanlık Hizmetleri Boyutuna İlişkin T-testi Sonuçları

Danışmanlık Hizmetleri boyutuna ilişkin yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren t-testi sonuçları Çizelge 5'te yer almaktadır.

Çizelge 5: Danışmanlık Hizmetleri Boyutunda Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Görüşlerinin Farklılaşması (t-testi)

Maddeler		N	\bar{X}	S	P	T	sd
Danışmanla ilişkileri olumlu ve yapıcı bulma	YI	47	3,63	,90	,041*	2,820	91
	Dr	46	4,21	1,28			
Danışmanla yapılan görüşmelerin öğrencinin düşüncelerini geliştirmesi	YI	47	3,54	,78	,390	3,197	91
	Dr	46	4,13	,97			
Danışmanın alandaki bilgi ve becerisinin yeterliği	YI	47	4,04	1,01	,071	2,189	91
	Dr	46	4,47	,86			
Danışmanla yeterli görüşme olanağı bulma	YI	47	3,13	1,15	,021*	4,093	91
	Dr	46	4,06	1,05			
Danışmanın, çalışmalarla ilgili yapıcı dönütler vermesi	YI	47	3,30	1,01	,045*	3,425	91
	Dr	46	4,02	1,01			
Danışmanın yabancı dil bilgisinin yabancı alanyazını izlemede yeterliği	YI	47	3,78	1,01	,068	2,503	91
	Dr	46	4,30	,98			
Danışmanın bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	YI	47	3,78	,99	,686	,543	91
	Dr	46	3,89	,98			

P < 0 .05, YI: Yüksek lisans, Dr: Doktora

Çizelge 5'te, danışmanlık hizmetleri boyutunda yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşlerinin "danışmanla ilişkileri yapıcı bulma [t= 2,820; P < 0.05]; danışmanla yeterli görüşme olanağı bulma [t= 4,093; P < 0.05] ve danışmanın yapıcı dönütler vermesi [t= 3,425; P < 0.05]" konularında anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Sayılan boyutlarda yüksek lisans öğrencilerinin kararsız kaldıkları, doktora öğrencilerinin ise kısmen memnun oldukları görülmektedir. Bu sonuçlardan, öğretim üyelerinin (danışmanların), doktora öğrencilerine daha fazla danışmanlık yaptıkları, ilgilendikleri söylenebilir.

Akademik Yeterlikler Boyutuna İlişkin T-testi Sonuçları

Çizelge 6'da Akademik Yeterlikler boyutuna ilişkin yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren t-testi sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 6: Akademik Yeterlikler Boyutunda Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Görüşlerinin Farklılaşması (t-testi)

Maddeler		N	\bar{X}	S	P	T	sd
Öğrencinin bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	YI	47	3,13	1,09	,003*	1,244	91
	Dr	46	3,40	1,04			
Öğrencinin alandaki bilgi ve becerisinin yeterliği	YI	47	3,74	,93	,499	,587	91
	Dr	46	3,85	,91			
Öğretim üyelerinin yeni düşünce, öneri ve anlayışlara karşı olumlu yaklaşımı	YI	47	4,09	,94	,985	1,823	91
	Dr	46	3,71	,87			
Öğretim üyelerinin öğrenci düşüncelerini anlayabilmeleri	YI	47	2,89	1,23	,541	,103	91
	Dr	46	2,91	,95			
Öğrencinin tartışmalarda, kendi düşüncelerini savunacak düzeyde bilgiye sahip olması	YI	47	3,65	,79	,042*	2,989	91
	Dr	46	4,09	,58			
İnternette tarama yapmayı ve kaynaklara ulaşmayı bilme	YI	47	4,26	,80	,151	1,648	91
	Dr	46	4,51	,66			
Öğretim üyelerinin ders işleyiş tarzının niteliği	YI	47	3,43	1,00	,228	,282	91
	Dr	46	3,49	,96			
Kütüphane taraması yapmayı bilme	YI	47	4,09	,63	,041*	2,323	91
	Dr	46	4,43	,77			
Derslerde işlenen konuları anlayabilme	YI	47	4,26	,61	,603	1,670	91
	Dr	46	4,47	,58			

P < 0 .05, YI: Yüksek lisans, Dr: Doktora

◆ İsmail Güven / Binali Tunç

Çizelge 6'ya göre, akademik yeterlikler boyutunda, "öğrencilerin bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği [$t=1,244$; $P<0.05$], tartışmalarda kendi düşüncelerini savunabilme [$t= 2,989$; $P < 0.05$] ve kütüphane taraması yapmayı bilme [$t= 2,323$; $P < 0.05$]" konularında yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Doktora öğrencileri "bilimsel araştırma ve istatistik bilgisini, yüksek lisans öğrencilerine oranla daha yeterli buldukları ($\bar{X}= 3,40$), tartışmalarda düşüncelerini savunabilme ($\bar{X}= 4,09$) ve kütüphane taraması yapmayı bilme ($\bar{X}= 4,43$)" konularında kendilerini kısmen veya tamamen yeterli bulurken, yüksek lisans öğrencileri aynı konularda ($\bar{X}= 3,65$) ($\bar{X}= 4,09$) kararsız kalmakta ve kendilerini kısmen yeterli görmekte-dirler. Bunlardan doktora öğrencilerinin eğitim düzeylerinin daha ileri olmasından dolayı yüksek lisans öğrencilerine oranla kütüphane taraması konusunda daha deneyimli ve birikimli oldukları sonucu çıkarılabilir.

Bireysel Olanaklar Boyutuna İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Bireysel Olanaklar boyutuna ilişkin ders ve tez dönemlerindeki doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları Çizelge 7'de yer almaktadır.

Çizelge 7: Bireysel Olanaklar Boyutunda Doktora Öğrencilerinin Ders ve Tez Dönemlerine Göre Görüşlerinin Farklılaşması (Mann-Whitney U Testi)

Maddeler	Öğret. Dur.	\bar{X}	S	Sıra Ortal.	Ortal. Topl.	U	P
Türkçe yazılmış kaynaklara ulaşabilme	Dr ders	3,74	,71	24,02	600,50	274,500	,991
	Dr tez	3,55	1,01	23,98	527,50		
İnternette yararlanabilme	Dr ders	4,37	,92	24,64	616,00	259,000	,705
	Dr tez	4,26	,88	23,27	512,00		
Çevrede danışabilecek insanların olması	Dr ders	3,70	,90	23,72	593,00	268,000	,873
	Dr tez	3,96	1,08	24,32	535,00		
Lisansüstü öğretimin öğrenciyi maddi yük getirdiğini düşünme	Dr ders	3,37	1,14	22,92	573,00	248,000	,534
	Dr tez	4,13	,97	25,23	555,00		
Alanla ilgili araştırmaları izleyebilme	Dr ders	3,65	,85	22,94	573,50	248,500	,521
	Dr tez	4,02	,74	25,20	524,50		
Yabancı dilde yazılmış kaynaklara ulaşabilme	Dr ders	3,54	1,22	25,66	641,50	233,500	,352
	Dr tez	3,57	1,16	22,11	486,50		
Maddi yetersizlikler nedeniyle bazı araştırma çalışmalarından kaçınma	Dr ders	3,02	1,22	25,04	626,00	249,000	,562
	Dr tez	3,77	,98	22,82	502,00		
Lisansüstü öğretimle ilgili yapılan harcamaları karşılayabilme	Dr ders	3,67	1,06	23,66	591,50	266,500	,848
	Dr tez	3,02	1,21	24,39	536,50		
Araştırma için yeterli zaman bulabilme	Dr ders	3,07	1,24	22,24	556,00	231,000	,327
	Dr tez	3,09	1,12	26,00	572,00		
Alanla ilgili bilimsel toplantı ve etkinlikleri izleyebilme	Dr ders	2,65	1,14	21,28	532,00	207,000	,128
	Dr tez	3,02	1,03	27,09	596,00		
Alanla ilgili süreli yayınları (dergi, gazete vs) izleyebilme	Dr ders	3,35	1,06	24,42	610,50	264,500	,817
	Dr tez	3,09	1,14	23,52	517,50		

$P < 0.05$, Dr: Doktora

Çizelge 7'ye göre bireysel olanaklar boyutunda ders ve tez aşamalarındaki doktora öğrencilerinin görüşleri anlamlı derecede farklılaşmamaktadır. Bu boyutta, ders aşamasındaki öğrencilerin "alanla ilgili bilimsel toplantıları izleyebilme" konusunda kısmen yetersiz kaldıkları ($\bar{X}= 2,65$), diğer tüm konularda ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin kendi bireysel olanakları konusunda kararsız kaldıkları veya kısmen yeterli buldukları anlaşılmaktadır.

Fakülte Olanakları Boyutuna İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Fakülte Olanakları boyutuna ilişkin ders ve tez dönemindeki doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren Mann-Whitney-U testi sonuçları Çizelge 8'de yer almaktadır.

Çizelge 8: Fakülte Olanakları Boyutunda Doktora Öğrencilerinin Ders ve Tez Dönemlerine Göre Görüşlerinin Farklılaşması (Mann-Whitney U Testi)

Maddeler	Öğret. Dur.	\bar{X}	S	Sıra Ortal.	Ortal. Topl.	U	P
Fakültede, örnek olacak bilimsel çalışmaların bulunması	Dr ders	3,61	1,15	25,82	645,50	229,500	,305
	Dr tez	3,43	,92	21,93	482,50		
Öğretim üyelerini bilimsel anlayış ve akademik yönden yeterli bulma	Dr ders	4,13	,83	25,28	632,00	245,500	,505
	Dr tez	4,02	1,01	22,55	496,00		
Lisansüstü öğretim öğrencilerine verilen parasal desteği yeterli bulma	Dr ders	3,91	1,13	24,88	622,00	253,000	,607
	Dr tez	4,30	,86	23,00	506,00		
Fakültedeki derslik ve laboratuvar gibi ortamların yeterliği	Dr ders	2,74	1,24	21,62	540,50	215,500	,192
	Dr tez	2,74	1,41	26,70	587,50		
Lisansüstü öğretim programının içerik olarak yeterliği	Dr ders	3,26	1,16	23,16	579,00	254,000	,638
	Dr tez	3,06	1,03	24,95	549,00		
Fakültedeki internet olanaklarının yeterliği	Dr ders	2,43	1,38	22,60	565,00	240,000	,443
	Dr tez	2,98	1,61	25,59	553,00		
Fakültedeki bilgisayar olanaklarının yeterliği	Dr ders	2,67	1,42	22,30	557,50	232,500	,353
	Dr tez	2,81	1,44	25,93	570,50		
Fakültede ilham verici bilimsel ve araştırmacı akademik bir ruhun varlığı	Dr ders	3,52	1,03	24,02	600,50	274,500	,991
	Dr tez	3,28	1,16	23,98	527,50		
Derslerin işlendiği ortamların donanımının yeterliği	Dr ders	3,46	1,26	22,98	574,50	249,500	,568
	Dr tez	3,00	1,27	25,16	553,50		

P< 0.05, Dr: Doktora

Çizelge 8'e göre fakülte olanakları boyutunda doktora ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu boyutta her iki grubun, "fakültedeki fiziksel ortamları ($\bar{X}= 2,74$), internet olanaklarını ($\bar{X}= 2,43 - 2,98$) ve bilgisayar olanaklarını ($\bar{X}= 2,67 - 2,81$)", kısmen yetersiz bulunduğu görülmektedir. "Hocaların bilimsel yeterliğini ($\bar{X}= 4,13 - 4,02$) ve öğrencilere sağlanan kredi, burs gibi parasal olanakları kısmen yeterli buldukları ($\bar{X}= 3,91 - 4,30$)", diğer tüm konularda ise kararsız kaldıkları görülmektedir.

Danışmanlık Hizmetleri Boyutuna İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Danışmanlık Hizmetleri boyutuna ilişkin ders ve tez dönemindeki doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları Çizelge 9'da yer almaktadır.

Çizelge 9: Danışmanlık Hizmetleri Boyutunda Doktora Öğrencilerinin Ders ve Tez Dönemlerine Göre Görüşlerinin Farklılaşması (Mann-Whitney U Testi)

Maddeler	Öğret. Dur.	\bar{X}	S	Sıra Ortal.	Ortal. Topl.	U	P
Danışmanla ilişkileri olumlu ve yapıcı bulma	Dr ders	3,63	1,11	23,02	575,50	250,500	,566
	Dr tez	4,21	1,10	25,11	552,50		
Danışmanla yapılan görüşmelerin öğrencinin düşüncelerini geliştirmesi	Dr ders	3,54	,78	25,28	632,00	243,000	,461
	Dr tez	4,13	,97	22,55	496,00		
Danışmanın alanındaki bilgi ve becerisinin yeterliği	Dr ders	4,04	1,01	24,52	613,00	262,000	,747
	Dr tez	4,47	,86	23,41	515,00		
Danışmanla yeterli görüşme olanağı bulma	Dr ders	3,13	1,15	24,62	615,50	259,500	,721
	Dr tez	4,06	1,05	23,30	512,50		
Danışmanın, çalışmalarla ilgili yapıcı dönütler vermesi	Dr ders	3,30	1,01	22,68	567,00	242,000	,447
	Dr tez	4,02	1,01	25,50	561,00		
Danışmanın yabancı dil bilgisinin yabancı alanyazını izlemede yeterliği	Dr ders	3,78	1,01	24,28	607,00	268,000	,868
	Dr tez	4,30	,98	23,68	521,00		
Danışmanın bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	Dr ders	3,78	,99	26,78	669,50	205,500	,118
	Dr tez	3,89	,98	20,84	458,50		

P < 0.05, Dr: Doktora

Çizelge 9'a göre danışmanlık hizmetleri boyutunda doktora ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu boyutta tez aşamasındaki öğrenciler tüm maddeleri kısmen yeterli bulmaktadırlar. Ders aşamasındaki öğrenciler ise tüm danışmanlık hizmetlerinde kararsız kalmaktadırlar. Bu durumla ilgili olarak, lisansüstü danışmanlık hizmetlerinin daha çok tez aşamasında yerine getirildiği, ders aşamasında çok fazla önemsenmediği söylenebilir. Ders döneminde danışmanlık hizmetlerinin yeterli olarak görülmemesi, öğretim üyelerinin danışmanlık görevlerinin çok fazla olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca danışmanlığın daha çok tez danışmanlığı olarak algılanması da bu durumu etkileyebilir.

Akademik Yeterlikler Boyutuna İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Akademik Yeterlikler boyutuna ilişkin ders ve tez dönemlerindeki doktora öğrencilerinin görüşleri arasındaki farkı gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları Çizelge 10'da yer almaktadır.

Çizelge 10: Akademik Yeterlikler Boyutunda Doktora Öğrencilerinin Ders ve Tez Dönemlerine Göre Görüşlerinin Farklılaşması (Mann-Whitney U Testi)

Maddeler	Öğret. Dur.	\bar{X}	S	Sıra Ortal.	Ortal. Topl.	U	P
Öğrencinin bilimsel araştırma ve istatistik bilgisinin yeterliği	Dr ders	3,13	1,09	25,36	634,00	241,000	,450
	Dr tez	3,40	1,04	22,45	494,00		
Öğrencinin alanla ilgili yeterli bilgi ve becerisinin yeterliği	Dr ders	3,74	,93	23,14	578,50	253,500	,616
	Dr tez	3,85	,91	24,98	549,50		
Öğretim üyelerinin yeni düşünce, öneri ve anlayışlara karşı olumlu yaklaşımı	Dr ders	4,09	,94	24,12	603,00	272,000	,945
	Dr tez	3,74	,87	23,86	525,50		
Öğretim üyelerinin öğrenci düşüncelerini anlayabilmeleri	Dr ders	2,89	1,23	24,00	600,00	275,000	1,000
	Dr tez	2,91	,95	24,00	528,00		
Öğrencinin tartışmalarda, kendi düşüncelerini savunacak yeterliğe sahip olması	Dr ders	3,65	,79	21,58	539,50	214,500	,124
	Dr tez	4,09	,58	26,75	588,50		
İnternette tarama yapmayı ve kaynaklara ulaşmayı bilme	Dr ders	4,26	,80	25,52	638,00	237,00	,351
	Dr tez	4,51	,66	22,27	490,00		
Öğretim üyelerinin ders işleyiş tarzının yeterliği	Dr ders	3,43	1,00	23,10	577,50	252,500	,606
	Dr tez	3,49	,86	25,02	550,50		
Kütüphane taraması yapmayı bilme	Dr ders	4,09	,63	26,30	657,50	217,500	,166
	Dr tez	4,43	,77	21,39	470,50		
Derslerde işlenen konuları anlayabilme	Dr ders	4,26	,61	24,24	606,00	269,000	,885
	Dr tez	4,47	,58	23,73	522,00		

P < 0,05, Dr: Doktora

Çizelge 10'a göre akademik yeterlikler boyutunda ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Her iki öğrenci grubunun, "öğretim üyelerinin öğrenciyi anlamada" kısmen yetersiz [\bar{X} = (Dr. ders 2,89) – (Dr. tez 2,91)], diğer tüm konularda ise kararsız veya kısmen yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

Sonuç

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir:

a- Öğrenciler öncelikli olarak, fakülte'deki derslik, bilgisayar ve internet olanaklarını yetersiz bulmakta, alanla ilgili bilimsel toplantılara katılmamaktadırlar. Bu konular en önemli sorun alanlarıdır. Bunun dışında, çalışmalarında internette yararlanmayı bildikleri, derslerde işlenen konuları anlayabildikleri, danışmanlarını bilgi ve beceri bakımından yeterli buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu konular en az sorunla karşılaştıkları durumlardır.

b- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin görüşleri, "lisansüstü öğretimin öğrenciye büyük bir maddi yük getirdiğine inanma, alanla ilgili yapılan araştırmaları izleyebilme, maddi yetersizlikler nedeniyle kimi araştırmalardan kaçınma, lisansüstü öğretimle ilgili harcamaları karşılayabilme, danışmanla ilişkileri yapıcı bulma, danışmanla yeterli görüşme olanağı bulma ve danışmanın yapıcı dönütler vermesi, tartışmalarda kendi düşüncelerini savunabilme ve kütüphane taraması yapmayı bilme"

◆ İsmail Güven / Binali Tunç

konularında anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Sayılan konularda doktora öğrencileri, yüksek lisans öğrencilerine oranla daha az sorunla karşılaşmaktadırlar.

c- Doktora ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Doktora ders ve tez aşamasındaki öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı fark olmaması, her iki grubun yaşadıkları sorunların benzer olduğunu gösterir.

Genel olarak, elde edilen bulgulara göre, yüksek lisans ve doktora öğrencileri enaz sorunu “akademik yeterlikler” ile ilgili konularda yaşamaktadırlar. Buna karşın, en fazla sorunu “bireysel olanaklar ve fakülte olanakları” konularında yaşamaktadırlar. Danışmanlık hizmetleri konusunda doktora öğrencileri, yüksek lisans öğrencilerine oranla daha az sorunla karşılaşmaktadırlar. Tüm lisansüstü öğretim öğrencileri “fakülteadaki internet ve bilgisayar olanaklarının yetersizliğini” en önemli sorun olarak görmekteyiz. Öğrencilerin, “orta düzeyde” görüş belirtmesi, öğrencilerin bireysel olanaklarının ve akademik niteliklerinin kısmen yeterli olduğu, fakülteadaki danışmanlık hizmetleri ve fakülte olanaklarının genel olarak yeterli olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Adem, M. (1993). **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 172
- Adıgüzel, E. (2002). **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Öğrencilerinin Lisansüstü Öğretime İlişkin Görüşleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. , Köklü, N. (1999). “Eğitim Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Lisansüstü Öğrencilerinin Araştırma Yeterlikleri Konusunda Öğretim Üyelerinin Görüşleri”. **Eğitim ve Bilim**, 23. Ankara: TED yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. , Köklü, N. (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Karakütük, K. (1989). “Türkiye’de Lisansüstü Öğretim, Sorunları ve Çözüm Önerileri”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Cilt 22, Sayı1.
- Karakütük, K. (2002). **Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme. Lisansüstü Öğretimin Planlanması**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1994). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. 5. Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Tosun, İ. (1997). “Açış Konuşması”. **Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim**. Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantılar Serisi: 7
- Tural, N. K. (1995). “Yükseköğretimde Öğrenciye Yönelik Parasal Yardımlar”. Ankara Üniversitesi **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Cilt: 28, Sayı:1
- Varış, F. (1972). “Türkiye’de Lisansüstü Eğitim”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt: 5, No: 1-2

POSTGRADUATE STUDENTS' ACADEMIC PROBLEMS (THE EXAMPLE OF ANKARA UNIVERSITY INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES)

İsmail GÜVEN*

Binali TUNÇ**

Abstract

It will be important to select postgraduate students problems, before improving adequacy of academical staff and high trained work force. In this article, it was aimed to select postgraduate students problems who is being taught in Ankara University, Institute of Educational Sciences. According to findings of research, the postgraduate students' have minimum problem about "their academical adequacy". But on the other hand, their most important problems are about "personal resources and faculty reseources". At supervision services dimension, doctoral students (PhD) have less problems than the master students. All postgraduate students' most important problem is the insufficiency of computer and internet facilities that faculty has.

Key Words: Student problems, tertiary education

* Assist. Prof.; Ankara University Faculty of Educational Sciences

** Ass.; Ankara University Faculty of Educational Sciences